

KAPITEL 1. SAMMANFATTNING

Historik

Tylön är södra Hallands enda ö bildad av en förlängning av det gnejsstråk som går i dagen vid Söndrum, en halv mil väster om Halmstad. Bosättning tros ha förekommit i form av jaktboplats redan under stenåldern. Rösen vittnar om bosättning under bronsåldern. År 1737 omtalas fiskeläget Tülen, som i fredstid befolkades av kronans båtsmän. I slutet av 1700-talet anges fiskeläget på Tylön som öde.

1870 anlades en fyrplats på ön för att underlätta navigering in till Halmstads hamn och seglingen i farleden, som i äldre tider gick nära land. Fyren uppfördes efter en konstruktion som Nils Gustav von Heidenstam utvecklade; en mindre typ av järntorn, som kläddes med valsade järnplåtar. Tre familjer bodde och verkade vid fyrplatsen. Förhållandena på fyrplatsen var enkla, och man förde en isolerad tillvaro. Ön är svårtillgänglig och landskapet kargt. För att klara försörjningen idkades självhushållning med djurhållning och odling. Trots den karga miljön har Tylön en relativt rik växtlighet, vilket möjliggjorde en förhållandevis omfattande odling och djurhållning. I kombination med närheten till land gjorde det Tylön till en av de mer populära fyrplatserna på västkusten för fyrvaktare med familjer.

År 1907 byggdes fyrvaktarbostaden om, och ett mistmaskinhus med siren byggdes. 1931 byggdes huset till och året därpå installerades en regnvattenanläggning på gården. Mistsignaleringen utfördes efter början av 1950-talet av en tyfon. Ön elektrifierades inte förrän 1964. Fyren släcktes 1968 och avbemannades. Därefter har en tillsynsman och fasta sommargäster bebott ön.

Tylön är mest känd för sitt rika fågelliv, vilket var orsaken till att ön och kringliggande vatten skyddades redan 1927. Ön var ett utflyktsmål för naturvänner och fågelskådare. Fyren besöktes av såväl fastlandsboende som turister och var tillsammans med ön en del i utvecklingen av Tylösand som badort.

Kulturhistoriska värden

Öns topografiska förutsättningar är av den karaktären att en bosättning varit möjlig under samtliga förhistoriska tidsperioder. Stora, välbevarade bronsåldersrösen vittnar liksom kvarvarande husgrunder om tidigare bosättning. Ön har också fungerat som fiskeläge och som utflyktsmål.

Fyrplatsen är föga exploaterad. Tylön är som fyranläggning i huvudsak intakt och har kvar merparten av sin ursprungliga tekniska utrustning, vilket är mycket ovanligt. Några moderniseringar och/eller förändringar har knappast vidtagits sedan år 1932, om man bortser från installationen av tyfonen i början av 1950-talet, elektrifieringen 1964 och

rivning av vissa komplementärbyggnader. Såväl exteriörer som interiörer är bevarade i ursprungligt utförande eller i utförande från tidigt 1930-tal. De flesta eldstäder och snickerier finns bevarade. Ursprungliga/äldre ytskikt finns tillgängliga. Den gamla brunnen och regnvattenanläggningen på gården finns ännu kvar. Fortfarande vittnar stengärdesgårdarna, allén, de föråldrade fruktträden och stengrunderna efter fähus och lador om självhushållningen på ön. Brygga och slip är också bevarade.

Trots att fyrtornet släcktes ned redan 1968, har det ännu en viktig funktion som landmärke tillsammans med det mot havet vitmålade mistmaskinhuset.

Tylöns fyrplats är ett statligt byggnadsminne och en del av vårt marina kulturarv och därför viktig att vårda och bevara för framtiden.

Målsättning

Det är angeläget att finna ett verksamhetsområde, som möjliggör ett bevarande av befintliga byggnader..

Steninhägnader, fähusgrunder och andra anläggningar från fyrplatstiden, såsom uppsamlingsbassäng för regnvatten, järnräcken med mera och även allén och fruktträdgården ingår i byggnadsminnet. Det är viktigt att vårda och restaurera dessa för framtida bevarande. Ledräcket har gått förlorat och bör återuppföras.

De planer för verksamhet på ön, som den fördjupade översiktsplanen avser fastställa, beskrivs i termer av liten exklusiv konferensverksamhet.

Möjlighet till övernattnings och matservering på ön kan ordnas i en enkel byggnad på den del av ön som undantagits från fågelskyddet och som ligger nära bryggan, men långt från den befintliga bebyggelseansamlingen och därför inte stördensamma.

En tidigare idé om sommarrestaurang intill bryggan inom den fågelskyddsfria zonen kunde åter prövas.

En om-/utbyggnad av bryggan bör göras för att förbättra möjligheterna till såväl angöring som tilläggning.

Tillgången till färskvatten måste säkras, toaletter anordnas och sophertering ombesörjas.

Ett sätt att levandegöra fyrplatsen vore att iståndsätta delar av fyrtekniken och mistsignaleringstekniken alternativt göra en utställning om tekniken liksom även över fyrplatsens historia i ord och bild.